

TIBBIYOTDA INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARINI INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM ASOSIDA METODIK O'QITISHNING MEZONLARI

Xasanova Aqida Raximjon qizi

Toshkent tibbiyot akademiyasi mustaqil izlanuvchi tadqiqotchisi
hamda Andijon Davlat tibbiyot instituti Davolash fakulteti tyutori

Annotatsiya:

Ushbu maqolada Tibbiyotda ingliz va o‘zbek tillarini integratsiyalashgan ta'lim asosida metodik o'qitishning mezonlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Tibbiyot, ingliz tili, o‘zbek tili, o'qitish metodi, talim, integratsiyalashgan metod, kommunikativ model.

Dunyoda integratsiyalashgan metodik yondashuv asosida integratsiyalashgan ta'lim (Blended Learning) asosida o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini oshirish masalalari bo'yicha ilmiy muhokama va forumlar tashkil etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shuningdek, talabalarning nutq kompetensiyasini tibbiy ta'limda til o'rganishning kommunikativ modelini takomillashtirish, o'quvchilarda interfaol muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida mantiqiy va integrativ yondashuvning o'ziga xos xususiyatlarini oydinlashtirish, kommunikativ hamkorlikni tashkil etish uchun interfaol texnologiyalarni ishlab chiqish va ulardan samarali foydalanish joriy etilmoqda.[5] Tibbiyot institutlarida ta'lim darajasini sifati va uslubiy jihatdan takomillashtirish katta ahamiyatga ega. Bu talabalarning nutqiy kompetensiyasini kompleks uslubiy rivojlantirish uchun didaktik shart-sharoitlarni takomillashtirishni, integrativ-ko'maklashuvchi ta'lim muhitini yaratish orqali kasbiy faoliyatda kommunikativ yo'nalishni shakllantirish modelini ishlab chiqishni talab qiladi. Dunyoda o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini til o'rganishni takomillashtirishga asoslangan integral metodlarni qo'llagan holda, integral ta'lim muhitini yaratishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu bilan birga, talabalar nutqi kompetensiyasini kompleks takomillashtirishning lingvistik, sotsiolingvistik va pragmatik komponentlarini tibbiy ta'lim mazmuniga tatbiq etish, o'quvchilarni samarali muloqotga tayyorlash tizimini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Jahonda til o'qitish metodikasi keyingi yillarda qator yutuqlarga erishdi. Buning natijasida jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy sohalarida muayyan o'zgarishlar, islohotlar amalga

oshirilmoqda. Zero, muloqot vositasi sifatida o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasi barcha yo'nalishlarning rivojlanishiga ta'sir qiladi; shuning uchun uni o'rgatish masalasi doimo dolzarbdir. Bugungi kunda ko'pchilik mamlakatlar jahon tillarini o'qitish metodikasi uchun namuna bo'lgan ingliz tili ta'limi yutuqlaridan samarali foydalanmoqda. Kuzatishlardan ma'lumki, tibbiyotda til o'rgatish metodikasida yaxlit nutq malakalarini shakllantirish asosiy masalalardan biri bo'lib, uni takomillashtirish ko'proq o'quvchilarning nutqiy malakasiga bog'liq. Dunyoda ingliz, fransuz, nemis va boshqa rivojlangan xorijiy tillarni o'qitishga oid ilmiy adabiyotlarda o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarining mazmuni va foydalanish darajasiga alohida e'tibor qaratilib, o'quv jarayonidan unumli foydalanilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori o'zbek va ingliz tillarini bilish darajasini baholash bo'yicha milliy test tizimini ishlab chiqish asosida malaka sertifikatiga ega bo'lgan talaba va pedagoglarni rag'batlantirish maqsadida qabul qilindi. Tibbiy amaliyotda talabalarining nutqiy kompetensiyasini oshirish integratsiyalashgan metodik o'qitish asosida samarali muloqotga qaratilgan.[4] Amaliyotda qo'llaniladigan o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasi avvaldan belgilangan mezonlar asosida takomillashtiriladi. O'zbekistonda o'zbek va ingliz tillarini o'qitishda o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini yaxlitlash metodikasi didaktik yondashuvga asoslanadi, dars davomida lingvistik kompetensiyalarning rivojlanishi nutqiy kompetensiyalarning takomillashishiga olib kelishi kutilmoqda. Tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalarining nutq kompetensiyasi tajriba (tinglab tushunish), (gapirish), (o'qish) va (yozish) ko'nikmalariga asoslangan til o'rganishga qo'yiladigan maxsus talablar orqali rivojlantiriladi. Bizningcha, o'zbek va ingliz tillarini o'qitishda ushbu metodikadan biroz ijodiy foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bunday sharoitda o'zbek va ingliz tillarini o'qitish metodikasining asosiy vazifasi o'quvchilarning eshitganlarini to'g'ri tushunishlari, adabiy tilda ravon va mantiqiy so'zlasha olishlari, matnni o'qib tushuna olishlari, matnni o'qib tushuna olishlari, shuningdek, o'quvchilarning eshitganlarini to'g'ri tushuna olishlarini ta'minlashdan iborat. to'g'ri va mazmunli yoza olish. Ko'nikmalar rivojlanishi kerak. Bu mas'uliyatli vazifani, albatta, o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini oshiruvchi ta'lim vazifalari orqali amalga oshirish mumkin. Shu ma'noda tibbiyot ta'limida o'zbek va ingliz tili talabalarining nutqiy kompetensiyalarini takomillashtirishning yangi usullarini ishlab chiqish, lingvistik didaktik asoslarni takomillashtirish masalasi nihoyatda dolzarbdir. Respublikamizda bo'lajak shifokorlarning qobiliyat va mahoratini oshirish, kasbiy faoliyatga taktik va strategik yo'naltirilganlikni o'rgatish, talabalarining tibbiy bilim berish faoliyatini

takomillashtirishga ustuvor ahamiyat qaratilmoqda. Shu bilan birga, tibbiy ta'lim amaliyoti o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini kompleks yondashuv asosida takomillashtirishni, kommunikativ kompetensiyani takomillashtirish omillari va mezonlarini aniqlashtirishni, konseptual model va amaliy-texnologik tizimni takomillashtirishni talab qiladi. O'zbek va ingliz tillarini o'qitishda davlat ta'lim standartlari va milliy baholash mezonlari asosida savol, mashq va topshiriqlar mazmunini kompleks tanqidiy o'rganish, ularni takomillashtirish va baholash nuqtai nazaridan tavsiflash va tasniflash zarur. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son qarori, mazkur tadqiqot faoliyati bilan bog'liq boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlar ma'lum darajada huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalar ijrosini takomillashtirish.[3] Ma'lumki, o'zbek va ingliz tillari ta'limida o'quv vazifalarining lingual-pedagogik asoslarini kompleks metodik ishlab chiqish, o'zbek va ingliz tillarida o'qitish, o'quv faniga oid barcha turdagi o'quv qo'llanmalar, darsliklar, darsliklar ishlab chiqiladi. Tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari uchun ko'rgazmali qurollardan tortib, multimediali AKT vositalari va materiallari asosida o'quv topshiriqlarini tayyorlashgacha bo'lgan jarayonga mos, innovatsion, tizimli va oson o'zlashtirish usullari bugungi kunning dolzarb masalasi sifatida e'tiborga olinmoqda. O'zbekiston Respublikasi oliy tibbiy ta'lim tizimida o'zbek va ingliz tillarini metodik mujassamlashtirgan holda o'qitish, o'quv materiallari asosida o'quv vazifalarini ishlab chiqish, ta'lim sifatini samarali ta'minlash maqsadida tibbiyot mutaxassislarini o'zbek va ingliz tillarida tayyorlash; O'zbek va ingliz tillarida erkin so'zlasha oladigan tibbiyot mutaxassislarini tayyorlash, tibbiyot oliy ta'lim tizimida tilshunoslik fanini o'qitishni tubdan takomillashtirish, ushbu yo'nalishlar bo'yicha ta'lim dasturlari yaxlitligi va uzluksizligini kompleks ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Jamiyatning ijtimoiy buyurtmasi asosida dunyoda ingliz tillarini o'qitish nutq kompetensiyalari, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablarga, shuningdek, til materialidan iborat ingliz tilini o'qitish mazmunini takomillashtirish, innovatsion pedagogika, kompetensiyalarni qo'llash metodikasini takomillashtirish, shifokorning kasbiy malakasi talabalar takomillashtirish zarurligini kuchaytiradi. 1-2-kurs talabalarida o'zbek va ingliz tillarini o'qitishda talabalarni, ayniqsa, tibbiyot fanlarini kompleks o'qitishning uslubiy asoslarini takomillashtirish. Ta'lim muhitining sifati va samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish muhim ahamiyat kasb etmoqda. [2] Ma'lumki, keyingi yillarda yangi avlod ta'lim tizimida zamonaviy ta'lim jahon ilm-fani ilg'or yutuqlari va malakasini jamlagan,

ajdodlarimiz zakovati mahsuli sifatida yaratilgan hamda milliy-ma'naviy qadriyatlarimiz asosida yaratilgan. Ta'lim usullarini takomillashtirish muammosi paydo bo'ldi. Komil avlod jamiyat taraqqiyotining asosi deb bejiz aytilmagan. Shu bois mamlakatimizda aqlan va jismonan yetuk avlodni tarbiyalash davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. Yangi qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi qonunda (2020-yil 23-sentabr) barkamol shaxsni tarbiyalash davlat ahamiyatiga molik muhim masala, ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi. Mazkur ta'lim maqsadiga erishishning samarali vositalaridan biri "tibbiy ta'limning texnik va axborot vositalarini o'qitish jarayoniga o'qitishning ilg'or shakllari va yangi pedagogik texnologiyalar va kompetensiyalarni joriy etishdir". Prezident Sh.M.Mirziyoyev ta'kidladi: "Diqqat ta'limga – kelajakka e'tibor" degan mazmunda tibbiyot ta'limidagi islohot – kelajak avlod islohotidir. Tibbiyotda tillarni o'rganish, tibbiy ta'lim jarayoni o'qitishda qo'llaniladigan uslublar, uslublar va shakllarning xilma-xilligi bilan ajralib turadi. Interfeyslararo aloqani o'rnatish. Tibbiyot ta'limi amaliyoti bugungi kunda fan va jamiyat hayotida ro'y berayotgan integratsiya jarayonlarining yorqin ifodasidir. Bu bog'liqlik o'quvchilarning bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirishida, dunyoga yaxlit qarashlarini rivojlantirishda, dunyoqarashini takomillashtirishda muhim rol o'ynaydi. Ularning amaliy va ilmiy-uslubiy tayyorgarligi. Bunday o'qitish erkin o'qish imkoniyatini beradi tibbiyot fanidan olgan bilim, ko'nikma va malakalarini sinf va sinfdan tashqari ishlarda, ishlab chiqarishda va har qanday o'quv faoliyatida qo'llash. So'nggi yillarda mamlakatimizda oliy ta'lim muassasalari talabalarining nutqiy kompetensiyasini oshirish maqsadida o'zbek tilini o'qitish metodikasi bo'yicha ilmiy-uslubiy ishlar olib borilmoqda. Shu ma'noda mazkur ish o'zbek va ingliz tillarini o'qitishda talabalarning nutqiy kompetensiyalarini takomillashtirish, uni tibbiy ta'lim amaliyotiga tatbiq etish, uni integratsiyalashgan yondashuv asosida tavsiflash va pedagogik, psixologik va lingvo-metodik ehtiyojlarga asoslangan. Ularni vazifalar bo'yicha tasniflash, tibbiy ta'lim amalga oshirish vazifalarini bajaradi.

tibbiyot oliy ta'lim tizimida talabalarning nutqiy kompetensiyasini takomillashtirishning bugungi holatini o'rganish va ta'limning pragmatik kontekstida o'zbek va ingliz tillarining o'rnini aniqlash;

o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini oshirish orqali integratsiyalashuv asosida o'quvchilarning tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini (savodli va mazmunli matn tuzish) rivojlantirish usullarini ishlab chiqish;

fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning mazmuni, usuli, vositalarini kompleks takomillashtirish;

tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalarining nutqiy kompetensiyasini oshirishning qulay va amaliy usullari, usullari va texnologiyalarini tanlash;

tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida o'zbek va ingliz tillarini o'rgatish orqali talabalarning o'zbek va ingliz adabiy tilini, adabiy talaffuz ko'nikmalarini, tibbiy terminologik va orfografik savodxonligini rivojlantirish, so'z boyligini oshirish, mustaqil ishlash ko'nikmalarini har tomonlama takomillashtirish, talabalar nutqini rivojlantirishning yaxlit mexanizmi, kompetensiya rivojlantiriladi va amaliyotga tatbiq etiladi; [1]

o'quvchilarning o'zbek va ingliz tillarida nutqiy malakalarini oshirish ko'nikma va malakalari shakllantirildi, sinf o'qitish jarayoniga pragmatik yondashuv asosida ularning nutqiy malakasini oshirish metodikasi joriy etildi.

Xulosa:

Ushbu ilmiy maqola o'zbek tili tarixini o'rganishda muhim ahamiyatga ega. Ingliz tili ta'limi, pedagogika va ta'lim, o'zbek va ingliz tillarini o'qitish metodikasini takomillashtirish, o'zbek va ingliz tili fonetikasining ta'limdagi o'rnini aniqlash haqida ma'lumotlar berilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ibragimov X.I., Abdullayeva Sh.A. Pedagogika nazariyasi. - T.: —Fan va texnologiyalarll nashriyoti, 2016[1]
2. Azizxo'jayeva N.«Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat». TDPU-2014[2]
3. Jalolov J. Methodology of teaching English. Tashkent-2017[3]
4. Jalolov J. Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy metodlar Toshkent-2019[4]
5. www.ziyonet.uz [5]

